

רע"פ 5029/23 - וליד עיסאוי נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 5029/23

לפני: כבוד השופט ח' כבוב

המבקש: וליד עיסאוי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 15.06.2023 בעפ"ג 8953-03-23 שניתן על ידי כבוד השופטים א' בולוס, מ' דאוד ו-נ' סילמן

בשם המבקש: עו"ד עלאא סלימאן

החלטה

1. בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כבוד השופטים א' בולוס, מ' דאוד ו-נ' סילמן) בעפ"ג 8953-03-23 מיום 15.06.2023, בגדרו התקבל בחלקו ערעור המבקש על גזר דינו של בית משפט השלום בחיפה (כבוד השופט ש' בנג'ו) בת"פ 6644-10-20 מיום 12.02.2023.

הרקע לבקשה והבקשה

2. ביום 22.05.2022, הורשע המבקש בכתב אישום מתוקן, על-פי הודאתו, בשמונה עבירות של זיוף בנסיבות מחמירות לפי סעיף 418 סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); שתי עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 415 סיפא לחוק; ובריבוי עבירות של שימוש במסמך מזויף בנסיבות מחמירות, לפי סעיפים 418 סיפא ו-420 לחוק.

3. על-פי כתב האישום המתוקן, ובתמצית, בתקופה הרלוונטית היה המבקש עורך דין ונוטריון. לקוחו של

עמוד 1

המבקש, אנואר חמוד (להלן: חמוד), ייפה את כוחו של המבקש לייצגו בתהליך העברת נכס מקרקעין על שמו (להלן: הנכס). חמוד מסר למבקש כי הנכס נמכר לפני שנים רבות לסלימאן אבו היגא (להלן: סלימאן) וכי חמוד רכש את הנכס מבנו של סלימאן, מחמוד אבו היג'א (להלן: מחמוד). ביום 20.03.2017 הגיש המבקש בשם חמוד תביעה לבית המשפט המחוזי בחיפה, שעניינה בבקשה לסעד הצהרתי לפיה עזבון המנוח סלימאן אבו היג'א הוא הבעלים של הנכס (להלן: ההליך האזרחי). זאת, כעולה מכתב התביעה בהליך האזרחי, הואיל והנכס היה רשום על שמו של חליל חסן חמזה (להלן: חליל), שהוא אביו של אחמד חליל חמזה (להלן: אחמד), ממנו נטען כי סלימאן רכש את הנכס.

עוד מפרט כתב האישום, כי בחודש יולי 2017 או בסמוך לכך, ובמסגרת ההליך האזרחי, זייף המבקש אישורי מסירה של כתבי בי-דין למחמוד, אחמד, סובחיה חמזה ומוסטפא חמזה (להלן יחד: הנתבעים בהליך האזרחי), כאילו נחתמו על-ידם; וכן מסמך הנחזה להיות תצהיר בחתימתו של חמוד, לפיו האחרון מצהיר לכאורה על מסירת כתבי בי-דין לידי הנתבעים בהליך האזרחי. ביום 13.07.2017 הגיש המבקש את המסמכים המזויפים לבית המשפט המחוזי בחיפה, והכל בכוונה לקבל באמצעותם במרמה פסק דין בהיעדר הגנה. זאת ועוד, ביום 26.11.2017 הגיש המבקש לבית המשפט המחוזי כתב תביעה מתוקן, בו צוין עזבון המנוח אחמד חמזה חליל כנתבע, אף שהנכס היה רשום על שם אביו, חליל. בהסתמך על המסמכים המזויפים ועל-פי כתב התביעה המתוקן, ביום 17.04.2018, קיבל המבקש במרמה פסק דין לפיו על רשם המקרקעין, לרשום את הזכויות בנכס על שם סלימאן, בכפוף להמצאת האישורים הנדרשים לפי כל חוק ודין, לרבות נוהל הזיהוי המקובל אצל רשם המקרקעין (להלן: פסק הדין).

בהמשך לכך, בחודש יוני 2018 או בסמוך לכך, זייף המבקש מסמך הנחזה להיות תצהיר חתום על-ידי הנתבעים בהליך האזרחי, זאת במטרה להשלים את הליך העברת הבעלות בנכס, והואיל ופסק הדין התייחס לבעלות של אחמד בנכס, ולא של חליל, הבעלים הרשום. את המסמך האמור הגיש המבקש ביום 12.06.2018 לבית הדין השרעי, בצירוף לבקשה לצו ירושה. בית הדין השרעי נעתר לבקשת המבקש, ועל כן התקבל במרמה צו ירושה (להלן: צו הירושה). זאת ועוד, כתב האישום פורט כי בחודש מאי 2018 או בסמוך לכך, זייף המבקש מסמך הנחזה להיות הסכם חלוקת עזבון בחתימתם של הנתבעים בהליך האזרחי, לפיו הם מסכימים כי אחמד יקבל את הזכויות בנכס (להלן: הסכם חלוקת העזבון). וכן, ביום 23.07.2018 או בסמוך לכך, הגיש המבקש לרשם המקרקעין בנצרת את פסק הדין, צו הירושה והסכם חלוקת העזבון, והכל בכוונה לקבל במרמה את אישור רשם המקרקעין להעברת הבעלות בנכס על שמו של סלימאן ובהמשך על שמו של חמוד.

4. בדיון שהתקיים בבית משפט קמא ביום 10.10.2021, ולאחר שהודה המבקש בחקירתו המשטרית בעבירות שיוחסו לו - כפר בהודאתו בפני בית המשפט וכן הוסיף טענות לעניין פסלות גביית ההודאה. חרף זאת, בדיון שנערך ביום 22.05.2022, המבקש חזר בו מכפירתו והודה בעובדות כתב האישום המתוקן. לאור האמור, במועד זה בית משפט השלום הרשיע את המבקש בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום המתוקן.

5. בעניינו של המבקש הוגשו שני תסקירים מטעם שירות המבחן. בתסקיר הראשון פורט כי המבקש הביע נכונות לשתף פעולה עם הליך טיפולי - ובהמשך לכך, שירות המבחן ביקש דחייה שמטרתה לבחון את רצינות הצהרתו של המבקש אשר לכך, ובית המשפט נעתר לה. התסקיר השני, הוגש בחלוף מספר חודשים, במהלכם נפגש המבקש עם שירות המבחן לצורך עריכת אבחנה מעמיקה יותר. בתסקיר השני תואר כי המבקש "ממוקד בעמדה קורבנית ביחס לנסיבות העבירות וחומרן", אך כי "מבטא חרטה עמוקה על התנהגותו בעבירות". לבסוף, בא שירות המבחן בהמלצה להטיל על המבקש שעות של"צ וצו מבחן חלף עונש מאסר בפועל. זאת ועוד, מחוות הדעת שהגישה יחידת ברקאי, עלה כי לא נמצא מקום למבקש להשמה בעבודות שירות, בשל חוות דעת רופא לעניין מצבו הבריאותי.

6. ביום 12.02.2023, נגזר דינו של המבקש. בית משפט השלום נתן דעתו לערכים המוגנים שנפגעו ממעשיו של המבקש, תוך שימת דגש על מידת היושר והנאמנות המצופה מעורך דין; וכן - לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, ובפרט לשיטתיות פעולות המבקש, התכנון והתחכום שבהן. זאת ועוד, נקבע שעסקינן במעשיי מרמה, שהיקפם לא

מבוטל, אשר בבסיסם ניצבת "גניבת דעת" של הערכאות השיפוטיות ושל רשם המקרקעין. כמו כן, עמד בית משפט השלום על כך שאפילו אם אין נזק כספי או שהמבקש לא הפיק כל רווח כספי ממעשיו, הרי שיש "נזק תדמית-מערכת, במישור הציבורי מול שופטים, באמון הציבור בעורכי הדין, ובעקיפין באמון הציבור בבתי המשפט וברשויות השונות". לפיכך, ובשים לב לבחינת מדיניות הענישה הנוהגת, קבע בית משפט השלום כי מתחם העונש ההולם נע בין 12 ל-36 חודשי מאסר בפועל, לצד ענישה נלווית.

במסגרת בחינת הנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה, שקל בית המשפט את נסיבותיו הבריאותיות של המבקש וכן את תסקירי שירות המבחן שנערכו בעניינו. לבסוף, בשקלול כלל האמור ובשים לב לאינטרס הציבורי המובהק במקרים כגון אלו להטלת עונש משמעותי, וכן לשיקולי הרתעת היחיד והרבים - נגזרו על המבקש 14 חודשי מאסר בפועל; 6 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים; קנס בסך של 30,000 ש"ח או 4 חודשי מאסר תמורתו; ופיצוי בסך של 20,000 ש"ח שיחולק באופן שווה בין הנתבעים בהליך האזרחי.

7. המבקש ערער על גזר דינו של בית משפט השלום לבית משפט קמא. בערעורו, עתר להמרת עונש המאסר שהוטל עליו למאסר בדרך של עבודות שירות, וכן לביטול רכיבי הקנס והפיצוי. בית משפט קמא קבע כי אין מקום להמיר את עונשו של המבקש לעונש מאסר בדרך של עבודות שירות, בין היתר "לנוכח חומרת העבירות, מדיניות הענישה, כמו גם החובה לשמור על התנהלותם התקינה של מוסדות המדינה ואמון הציבור במוסדות אלו, יש להטיל ענישה מרתיעה הכוללת בחובה מאסר בפועל". נקבע, כי כלל הנתונים הרלוונטיים, לרבות המלצת שירות המבחן, הודאת המבקש, מצבו הרפואי המורכב וכן התהליך השיקומי אותו עבר, עמדו לנגד עיני בית משפט השלום, אשר שקל ואיזן כראוי בין כלל השיקולים הנוגעים לדבר.

מן העבר השני, ובשים לב לכך שהנתבעים בהליך האזרחי התייצבו לפני בית משפט קמא בהודיעם כי מוותרים על רכיב הפיצוי - רכיב זה בוטל; וכן, בהתחשב במצבו הכלכלי והתעסוקתי, הקנס שהוטל על המבקש הופחת לסך של 15,000 ש"ח, או 45 יום מאסר תמורתו.

8. המבקש מיאן להשלים עם פסק דינו של בית המשפט המחוזי, ומכאן הבקשה שלפניי. במסגרתה, טוען המבקש נגד הותרת רכיב המאסר בפועל על כנו. לעמדתו, בית משפט קמא לא נתן משקל ראוי לתסקירי שירות המבחן; כמו גם לחוות דעתו של הממונה על עבודות השירות - אשר מלמדת על מצבו הרפואי הירוד. עוד הוסף, כי עצם שליחת המבקש לביצוע הערכות של גופים אלו, נטעה בליבו ציפיה כי לא יוטל עליו עונש מאסר בפועל. זאת ועוד, נטען כי בית משפט קמא לא נתן משקל הולם למצבו הרפואי והמשפחתי שלו, וכן כי מעשיו "נעשו בכדי לקדם מטרה שחפצו בה הצדדים להליכים חרף העובדה שחתימותיהם זויפו על המסמכים".

דיון והכרעה

9. לאחר עיון בבקשה על נספחיה, באתי לכלל מסקנה כי דינה להידחות.

10. כידוע, בקשה למתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי" שמורה למקרים חריגים בהם מתעוררת שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינים הפרטיים של הצדדים, או בנסיבות המקימות חשש לעיוות דין, או אי-צדק חמור שנגרם למבקש (רע"פ 1737/23 עוה"ד פיטר מלינק נ' עיריית חולון, פסקה 12 (09.05.2023)). זאת ועוד, במקרים בהם הבקשה נסובה על חומרת העונש, כבענייננו, לא תינתן רשות ערעור אלא כאשר העונש שנגזר על המבקש סוטה באופן קיצוני ממדיניות הענישה המקובלת (ראו למשל: רע"פ 4596/23 בן חיים נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (20.06.2023)).

עונשו של המבקש אינו חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, ודי בכך כדי לדחות את הבקשה (ראו והשוו: ע"פ 3717/04 שרון נ' מדינת ישראל, פסקאות 2 ו-4 (02.05.2004); ע"פ 65/04 פיכמן נ' מדינת

ישראל, עמוד 3 (02.02.2005); ע"פ 8642/19 הייב נ' מדינת ישראל, פסקה 32 (13.10.2021); ת"פ (מחוזי נצרת) 30932-05-15 מדינת ישראל נ' מריסאת, פסקאות 19, 22 ו-25 (19.11.2019).

11. אכן, במקרים מסוימים, שיקולים של עשיית צדק - לרבות שיקולים הנוגעים לנסיבות חייו של המבקש ומשפחתו - עשויים להצדיק מתן רשות ערעור לדיון "בגלגול שלישי" בפני בית משפט זה. זאת, במקרים נדירים וחריגים ביותר שבהם מתגלה אי צדק בולט (ראו, מהעת האחרונה: רע"פ 4743/23 אסולין נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (26.06.2023)). אולם, איני מוצא כי יש בענייננו כדי לספק עילה להתערבות בקביעת הערכאות קמא. שתי ערכאות נתנו דעתן למכלול נסיבות ביצוע העבירות, לחומרתן, וכן לנסיבותיו האישיות של המבקש אשר שב ומעלה הוא במסגרת ההליך דנן. אף ניתן ביטוי משמעותי לנסיבותיו הקשות בפסקי הדין של הערכאות קמא - כך, מצא בית משפט השלום למקם את עונשו בתחתית מתחם העונש שגזר, ובית משפט קמא אף הפחית מרכיב הקנס וביטל את רכיב הפיצוי בעונשו של המבקש כליל.

ודוק, חרף מצבו הבריאותי של המבקש, הרי שנקודת המוצא היא כי שירות בתי הסוהר ערוך להעניק טיפול רפואי לאסירים המצויים בפיקוחו, ובהתאם לכך - כי אין בעצם הטענה כי נאשם, שהורשע בדיון, סובל מבעיות רפואיות כדי למנוע השתתפות עונש מאסר בפועל (ע"פ 4506/15 בר נ' מדינת ישראל, עמודים 145-146 (11.12.2016)). זאת, בפרט נוכח חומרת העבירות אותן ביצע המבקש והפגיעה המהותית באינטרס הציבורי הגלומה בביצוען. האמור מקבל משנה תוקף שעה שאם חלילה "יחולו תמורות מהותיות במצב בריאותו [של המבקש], וככל שתהיה עילה לכך, הרי שעל פי דין עומדת ל[מבקש] הזכות לפנות בבקשה לשחרור על תנאי ממאסר" (שם, בעמוד 146; סעיף 7 לחוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001).

12. מעבר לצורך יוער, כי הלכה ידועה היא שהמלצת שירות המבחן, כמו גם חוות דעת של הממונה לעבודות שירות, אינן מחייבות את בית המשפט, השוקל בהחלטתו קשת רחבה של שיקולים (ראו, מיני רבים: רע"פ 2730/23 רג'בי נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (24.04.2023)). הדברים האמורים נכונים אף ביחס להפניה לגופים אלו (ראו למשל: רע"פ 2265/18 עמאר נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (29.03.2018)). בפרט במקרים כבענייננו, בהם בעת שליחת המבקש על-ידי בית המשפט לשירות המבחן או לממונה על עבודות השירות, הבהיר בית המשפט מפורשות כי המלצות גופים אלו לא מחייבות אותו (עמוד 11 להכרעת דינו של בית משפט השלום מיום 22.05.2022, ועמוד 19 לפרוטוקול הטיעונים לעונש בבית משפט השלום מיום 18.12.2022).

13. אשר על כן, הבקשה נדחית.

ניתנה היום, ט"ז בתמוז התשפ"ג (5.7.2023).

שׁוֹפֵט